

Копетчук В. До проблеми професійної спрямованості навчальних предметів у коледжах // Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В. Калініної, О.Є. Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. – С. 205-207.

*Копетчук Валентина,
здобувач Інституту педагогіки АПН України,
заступник директора Житомирського
базового медичного коледжу*

До проблеми професійної спрямованості навчальних предметів у коледжах

На професійну спрямованість навчальних предметів природничо-математичного циклу в коледжах впливає ряд факторів: певні психологічні механізми, що визначають активізацію професійної діяльності особистості; розвиток її розумових здібностей; система професійної підготовки в навчальних закладах I – II рівня акредитації; компоненти, що входять до технологій викладання предметів природничо-математичного циклу, тощо.

Складність визначення професійної спрямованості навчальних предметів природничо-математичного циклу в процесі викладання в медичному коледжі полягає в тому, що ще не визначені зовнішні та внутрішні ознаки технологій профільного викладання цих предметів, слабо обґрунтована наукова система методів і засобів викладання загальних дисциплін. Тому метою нашої статті є розглянути загальні проблеми професійної спрямованості навчальних предметів у коледжах.

Професійна спрямованість навчальних предметів в системі вищої освіти займає особливе місце: це і стимулювання мислення студентів, це і виклик інтересу до навчального матеріалу, це і підвищення активності студентів при формуванні професійних знань, умінь, навичок, це і показ можливостей практичного застосування вивченого матеріалу.

Сучасний стан організації навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти I та II рівня, до яких відносимо й медичні коледжі визначається певними особливостями:

- входженням навчальних закладів різного рівня до структури інститутів та університетів, налагодження інтеграційних зв'язків між цими закладами освіти;
- гнучкістю профілювання та спеціалізації, складання систем цільових замовлень відповідно до соціально-економічних потреб певного регіону;
- перетворенням системи «коледж – університет (інститут)» в системоутворюючий фактор соціокультурного розвитку тих регіонів, що віддалені від університетських центрів [1].

Система сучасної освіти спирається на загальні принципи фундаментальності, універсалізації, гуманітаризації професійної підготовки. Метою навчальної діяльності є забезпечення загальноосвітньої, загальнокультурної, професійної та наукової підготовки фахівця широкого профілю. Вчені звертають увагу на подвійність мети (учіння і навчання): „метою навчання є пізнавальна діяльність, Інтелектуальний та емоційний розвиток, що сприяє формуванню особистісно-професійних та індивідуальних якостей...”(4:198), а метою професійного спрямування навчання є „забезпечення високого рівня загальнонаукового, спеціального та професійного індивідуально-творчого розвитку студента, що опановує основи певної професії, загальної культури та проявить їх у майбутній професійній діяльності та в процесі безперервної самоосвіти” [4:198].

У сучасному розумінні професійна спрямованість навчання в умовах коледжів зорієнтована на засвоєння загальнотеоретичного, спеціального, психолого-педагогічного, науково-дослідного та культурологічного блоків навчально-виховного процесу, завдяки яким формується система загальних міжпредметних і часткових професійних знань, способів діяльності та умінь творчо оперувати ними під час майбутньої професійної діяльності.

Традиційно прийнято вважати результатом професійної спрямованості навчання професійні вміння (О.І. Щербаков, Н.Ф. Гоноболін, Н.В. Кузьміна, О.І. Крутецький) або готовність до професійної діяльності (М.І. Дяченко, Л.А. Кандибович). Готовність до майбутньої діяльності розглядається як „здатність студента в умовах навчання розв'язувати завдання, близькі до реальних знань професійної діяльності...”(2:78). Як свідчать дослідження І.А. Зязюна, С.О. Сисоевої та інших, щоб сформулась у студентів у процесі їх професійної підготовки готовність до складних видів діяльності, вони повинні:

- усвідомлювати вимоги суспільства, колективу, свої потреби;
- усвідомлювати завдання, розв'язання яких призведе до задоволення потреб або досягнення поставленої мети;
- осмислювати та оцінювати умови, в яких мають відбуватися майбутні дії, актуалізувати минулий досвід, пов'язаний з розв'язанням завдань і виконанням подібних вимог;
- визначити та оцінити на основі досвіду майбутні умови діяльності, найбільш імовірні та допоміжні способи розв'язання завдань або виконання вимог;
- спрогнозувати вияв своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів, оцінити співвідношення своїх можливостей, рівень домагань і потребу в досягненні певного результату [4].

Цілісність системи професійної спрямованості навчального процесу цілком залежить від комплексу дидактичних умов, які забезпечують позитивний результат професійної підготовки. Серед них можна виділити такі дидактичні умови:

- вдосконалення змісту навчальних предметів;

- систематична участь студентів у процесі розв'язування прикладних завдань;

- оволодіння методиками і способами розв'язування задач, що пов'язані з їх майбутньою професійною діяльністю і спеціальністю;

- самостійне опанування системою знань, умінь, навичок, які потрібні для майбутньої професійної діяльності [4].

В світовій педагогіці існують певні варіанти професійної спрямованості навчальних предметів.

Це може бути поєднання загальної освіти та професійної підготовки на заключній стадії середньої освіти з тривалістю навчання 2-4 роки. У найбільш довершеному й послідовному варіанті це впроваджено у Швеції. За три роки учні гімназій-шкіл дістають атестат про загальну середню освіту і професійне посвідчення.

Багато країн для професійної підготовки використовують спеціалізовані заклади (профшколи чи їх аналоги) денного навчання з програмами кількарічної тривалості. Вони теж дають професійну й загальну освіту, але з тривалішою практикою на виробництві.

За „дуальним" варіантом студент щотижня лише день-два вчиться у денній професійній школі (найчастіше - державній), а решту часу опановує фах на роботі за контрактом і на кошти приватного сектора.

„Класичне" учнівство відрізняється від попереднього варіанту тим, що все опанування фаху відбувається на робочому місці, а теоретичного навчання практично немає. Цей варіант і досі відіграє значну роль у Німеччині. В інших країнах він посідає маргінальне місце.

Надання професійної підготовки лише після завершення програми загальної обов'язкової (середньої) освіти здебільшого в рамках програм боротьби з молодіжним безробіттям. Цей варіант діє в Англії, Уельсі, Шотландії, Ірландії, що робить системи освіти цих країн неординарними [3,4].

Отже, на рівні коледжів розвинені країни використовують кілька варіантів системи професійної спрямованості навчання. Більш уніфікована побудова освіти в університетах - коли навчання відбувається у спеціалізованих закладах з програмами різної тривалості (2-5 років).

На наш погляд, професіоналізованій вищій освіті України, до якої належать заклади Т-II рівнів акредитації, тобто коледжі, належить дещо покращитись. Якщо враховувати світовий досвід, то перспективним шляхом розвитку цього сектора має бути не постійне скорочення кількості закладів і студентських контингентів, а навпаки — розширення мережі в невеликих містах і збільшення прийому молоді з відповідних регіонів. Крім того професійна спрямованість навчальних предметів повинна:

- забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості студента як суб'єкта пізнавальної чи предметної діяльності;

- забезпечувати кожному студентові (спираючись на його здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід) можливість реалізувати себе в різних видах діяльності;

- зміст освіти, її засоби й методи організуються так, щоб студент міг вибирати предметний матеріал, його вид та форму;
- професійність як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей є найважливішим засобом становлення духовних та інтелектуальних якостей студента і має бути основною метою сучасної освіти;
- професіоналізм формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого вдосконалення, широке використання суб'єктивного досвіду в Інтерпретації та оцінці фактів, явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно значущих цінностей і внутрішніх настанов;
- найважливішими чинниками професійної спрямованості навчального процесу є ті, що розвивають індивідуальність студента, створюють умови для його саморозвитку та самовираження;
- професійна спрямованість навчання повинна будуватися на принципі варіативності [5].

Саме тому педагогічні технології організації професійної спрямованості навчальних предметів у коледжах повинні бути в центрі сучасної педагогічної науки.

Перелік використаної літератури

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д-р пед наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Кузьміна Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М.; Высшая школа, 1990. – 119 с.
3. Пехота О.М. Особистісно – орієнтована освіта і технології / Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зяюна. - Київ: Віпол, 2000. – С.274-297.
4. Сисоєва С.О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. – Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зяюна. - Київ: Віпол, 2000. – 636 с.
5. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно – ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.